

Warszawa, dnia 27 października 2021 r.

1076/2021/PSP/KJ

Szanowny Pan

prof. dr hab. Zbigniew Rau

Minister Spraw Zagranicznych

al. J. Ch. Szucha 23

00 – 580 Warszawa

Do wiadomości:

dr hab. Piotr Wawrzyk

Przewodniczący Zespołu do spraw
wyłonienia kandydatów na urząd
Sędziego Europejskiego Trybunału
Praw Człowieka w Strasburgu

Szanowny Panie Ministrze,

W dniach 20 – 21 października br. odbyło się posiedzenie Zespołu do spraw wyłonienia kandydatów na urząd Sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu (dalej: Zespół), podczas którego Zespół przeprowadził rozmowy kwalifikacyjne z osobami biorącymi udział w polskim konkursie na urząd Sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: ETPC bądź Trybunał). Na podstawie art. § 6a Zarządzenia nr 1 Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 13 stycznia 2012 r. w sprawie powołania Zespołu do spraw wyłonienia kandydatów na urząd Sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, zmienionego Zarządzeniem nr 31 Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 2 października 2020 r. oraz Zarządzeniem nr 9 Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 7 lipca 2021 r. (dalej: Zarządzenie) w rozmowach kwalifikacyjnych mogli wziąć udział, bez prawa do głosu, obserwatorzy. Grupa 11 obserwatorów skierowała w dniu 19 października br. wystąpienie do Przewodniczącego Zespołu, które dotyczyło problematyki klauzul informacyjnych nakładających na obserwatorów określone ograniczenia. Ta sama grupa – 11 podpisanych poniżej obserwatorów – pragnie w niniejszym piśmie zwrócić się do Pana Ministra z uwagami

dotyczącymi sytuacji zaobserwowanych w trakcie rozmów kwalifikacyjnych. Pragniemy również podziękować Panu za przyjęcie nas w murach Ministerstwa Spraw Zagranicznych (dalej: MSZ) oraz za zapewnienie warunków do prowadzenia obserwacji.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do warunków organizacyjno-technicznych, w jakich działali obserwatorzy, pragniemy wskazać, iż możliwość obserwowania rozmów kwalifikacyjnych wyłącznie za pośrednictwem transmisji (na żywo) obrazu i dźwięku z pomieszczenia, w którym były one prowadzone, niewątpliwie negatywnie wpłynęła na możliwość właściwego pełnienia swojej funkcji przez obserwatorów. W pełni rozumiejąc, wyjątkowe okoliczności epidemiczne, z którymi wszyscy obecnie się zmagamy, zważając na możliwości infrastrukturalne MSZ, nie wydaje nam się zasadne twierdzenie, iż niemożliwe było przeprowadzenie rozmów w sali, w której, przy zachowaniu wszelkich koniecznych środków ostrożności, włącznie z zachowaniem dystansu społecznego, mogłyby przebywać wszystkie osoby – tj. członkowie Zespołu, obserwatorzy oraz osoba, z którą w danym momencie Zespół przeprowadzałby rozmowę.

Dodatkowo warto zauważyć, iż MSZ nie zwrócił się do obserwatorów z pytaniem, czy przyjęli oni (min. dwukrotnie) szczepionkę przeciwko COVID-19. Wydaje się, iż uzyskanie takiej informacji miałyby istotne znaczenie dla środków ostrożności, które byłyby niezbędne do zachowania podczas rozmów kwalifikacyjnych.

Następną kwestią, na którą chcielibyśmy zwrócić uwagę Pana Ministra, są zastrzeżenia związane ze znajomością języków obcych wśród osób biorących udział w konkursie. Jednym z celów przeprowadzenia rozmów kwalifikacyjnych było sprawdzenie u potencjalnych kandydatów biernej znajomości obu języków urzędowych Trybunału oraz biegłej znajomości co najmniej jednego z nich. W tym celu podczas rozmów kwalifikacyjnych miało zostać zadane jedno pytanie w języku angielskim oraz jedno w języku francuskim¹. Niestety, podczas rozmów zaobserwowaliśmy, iż w sytuacji, w której osoba biorąca udział w konkursie nie potrafiła zrozumieć pytania w danym języku obcym, zadane jej było to samo pytanie w drugim z języków urzędowych ETPC, a gdy nawet to nie pozwoliło na udzielenie odpowiedzi, uzupełniane ono było w języku polskim. Jest to w naszej ocenie sprzeczne z celem zadawania takich pytań i nie prowadzi do właściwej weryfikacji wymogu znajomości języków obcych stawianego przed każdym sędzią ETPC.

¹ Zob. <https://www.gov.pl/web/dyplomacja/decyzje-podjete-na-pierwszym-posiedzeniu-zespołu-ds-wyłonienia-kandydatów-na-urząd-sędziego-etpc> (dostęp: 27.10.2021 r.)

Dodatkowo, obserwując zachowanie członków Zespołu, pragniemy wyrazić nasze wątpliwości względem ich znajomości języków urzędowych Trybunału. Wydaje się oczywiste, iż dla dokonania kompetentnej oceny znajomości tych języków wszyscy członkowie Zespołu muszą władać oboma językami w stopniu co najmniej biernym, aby móc ocenić wszystkie odpowiedzi udzielane przez kandydatów. Zadajemy sobie również pytanie, czy umiejętności lingwistyczne członków Zespołu odpowiadają takiemu wymogowi, szczególnie zważywszy, że wszystkie pytania, w tym w językach obcych, były zadawane wyłącznie przez Sekretarza Zespołu.

Ponadto, zauważamy, że pomiędzy pierwszym a drugim dniem rozmów kwalifikacyjnych wystąpiła różnica w zakresie tego, które pytania były zadawane w języku obcym oraz w jakim języku. Mając na względzie, iż pytania niewątpliwie różniły się stopniem trudności, a udzielenie złożonej odpowiedzi w języku innym niż ojczysty zawsze będzie stanowiło dodatkową trudność, należy ocenić takie rozwiązanie jako potencjalnie skutkujące przeprowadzeniem rozmów w sposób nierówny (z uwagi na zróżnicowany poziom trudności) względem wszystkich potencjalnych kandydatów.

Kolejną kwestią, którą należy zaznaczyć jest, iż w toku obserwacji prowadzonej w warunkach zdalnych nie było możliwe ustalenie, czy członkowie Zespołu prowadzili indywidualne notatki z przebiegu poszczególnych rozmów. Nie było także możliwe ustalenie, czy dla potrzeb prac Zespołu opracowano ustandaryzowany arkusz sformalizowanych ocen poszczególnych odpowiedzi udzielanych przez każdą z osób biorących udział w konkursie, umożliwiającą zobiektywizowanie oceny i oparcie oceny końcowej o sumę wyników uzyskanych przez każdą z nich. Obserwatorzy nie wiedzą także, czy z przebiegu postępowania, a w szczególności z przebiegu narady, sporządzono formalny protokół.

Pragniemy również zwrócić uwagę Pana Ministra na zupełną bierność, którą prezentowali członkowie Zespołu w trakcie rozmów kwalifikacyjnych. Nie zadawali oni dodatkowych pytań, nie reagowali, gdy odpowiadający odbiegali zupełnie od problematyki poruszonej w pytaniach. Tego rodzaju obojętna, a nawet pasywistyczna postawa mogła wpłynąć na niewłaściwe zweryfikowanie wiedzy potencjalnych kandydatów. W tym miejscu warto również zauważyć, że – według wiedzy obserwatorów² – posiedzenie nie było

² Jeżeli w tym zakresie wrażenia obserwatorów nie pokrywają się z rzeczywistym stanem rzeczy, uprzejmie prosimy o powiadomienie nas o tym.

rejestrowane (nagranie dźwięku lub obrazu i dźwięku), co oznacza, iż porównanie zaprotokołowanego przebiegu posiedzenia ze stanem rzeczywistym jest *de facto* niemożliwe.

Na końcu naszych rozważań dotyczących przebiegu rozmów kwalifikacyjnych pragniemy odnieść się do sytuacji, która wystąpiła w przypadku jednej z osób biorących udział w konkursie, z którą rozmowa kwalifikacyjna została przeprowadzona za pośrednictwem wideokonferencji. W pierwszej kolejności należy stwierdzić, iż nie posiadamy wiedzy, czy Zespół podjął działania, by zagwarantować formalną uczciwość przebiegu tej rozmowy kwalifikacyjnej. Nie mamy wiedzy, czy zostało sprawdzone pomieszczenie, w którym ta osoba przebywała (np. pod tym względem, czy jest w nim sama, czy nie korzysta z żadnych pomocy naukowych, czy nie korzysta z innego urządzenia elektronicznego). Z prowadzonej obserwacji wynika³, że osoba ta nie została zobowiązana do korzystania z programu, który uniemożliwiałby jej równoczesne korzystanie z komputera w sposób inny, niż tylko w celu zapewnienia połączenia. Co więcej, jakość obrazu podczas połączenia z tą osobą była na tyle niska, iż niemożliwe były zweryfikowanie podejmowanych przez nią w danym momencie czynności, a nawet jej tożsamości. Sposób, w jaki osoba ta udzielała odpowiedzi (m.in. odgłosy klikania poprzedzające odpowiedź, długie okresy poprzedzające udzielenie odpowiedzi, które mogłyby sugerować, że osoba ta coś czyta, sformułowanie odpowiedzi w języku obcym, które nie miało nic wspólnego z zasadami gramatyki tego języka, a wiele ze składnią spotykaną przy tłumaczeniach zautomatyzowanych), spowodował, że obserwatorzy mają poważne wątpliwości, czy zostały one udzielone uczciwie. Zespół nie podjął odpowiedniej reakcji względem tych okoliczności i pozwolił tej osobie udzielić odpowiedzi aż do wyczerpania przeznaczonego na to czasu.

Kończąc, chcielibyśmy podziękować Panu Ministrowi za umożliwienie udziału obserwatorów z ramienia organizacji pozarządowych działających w sferze upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich oraz reprezentujących samorządy prawnicze, a także wyrazić nadzieję, że poczynione przez nas uwagi pozwolą na właściwe przeprowadzanie rozmów kwalifikacyjnych z potencjalnymi kandydatami na urząd Sędziego ETPC w przyszłości.

Już niejako obok rozważań dotyczących przebiegu rozmów kwalifikacyjnych jesteśmy niestety zmuszeni do ponownego odniesienia się do kwestii związanej z upublicznieniem

³ Jeżeli w tym zakresie wrażenia obserwatorów nie pokrywają się z rzeczywistym stanem rzeczy, uprzejmie prosimy o powiadomienie nas o tym.

danych osobowych niektórych z osób biorących udział w polskim konkursie na urząd sędziego Trybunału. Siedem osób biorących udział w konkursie na urząd sędziego ETPC wyraziło wobec Zespołu zgodę na podanie do publicznej wiadomości informacji o udziale w omawianym postępowaniu, poprzez ujawnienie ich imion i nazwisk⁴. Pomimo rzeczonyj zgody, MSZ nie opublikowało tych danych. Na pytanie obserwatorów dotyczące tej materii Zespół polecił wystąpienie w tym celu z wnioskiem o dostęp do informacji publicznej. Mając na uwadze, iż w przypadku poprzedniego konkursu MSZ z własnej inicjatywy opublikowało na swojej stronie dane osób, które wyraziły taką zgodę⁵, obecne działania ze strony MSZ wydają się nam nieuzasadnione.

Podpisano:

1. Obserwator z ramienia Federacji na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny - apl. adw. Kamila Ferenc
2. Obserwator z ramienia Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka - Dominika Bychawska – Siniarska
3. Obserwator z ramienia Krajowej Izby Radców Prawnych - r.pr. Magda Krzyżanowska – Mierzewska
4. Obserwator z ramienia Polskiego Towarzystwa Prawa Antydyskryminacyjnego - adw. Anna Mazurczak
5. Obserwator z ramienia Sekcji Praw Człowieka przy Okręgowej Radzie Adwokackiej w Warszawie - adw. Małgorzata Mączka – Pacholak
6. Obserwator z ramienia Sieć Obywatelska Watchdog Polska - Paula Kłucińska
7. Obserwator z ramienia Stowarzyszenia Adwokackiego „Defensor Iuris” - adw. Dagmara Miler
8. Obserwator z ramienia Stowarzyszenia im. prof. Zbigniewa Hołdy - Maria Ejchart - Dubois

⁴ Zgodę taką miał wyrazić ponadto jeszcze jedna osoba, która następnie wycofała swą kandydaturę.

⁵ Zob. <https://www.gov.pl/web/dyplomacja/kandydaci-zaproszeni-do-rozwazenia-mozliwosci-ujawnienia-swego-udzialu-w-konkursie>

9. Obserwator z ramienia Stowarzyszenia Interwencji Prawnej - adw. Małgorzata Jaźwińska
10. Obserwator z ramienia Stowarzyszenia Sędziów Polskich „IUSTITIA” - SSR Łukasz Mrozek
11. Obserwator z ramienia Stowarzyszenia Sędziów „Themis” - Sędzia NSA w st. sp. Irena Kamińska